

کاربرد تکنیکهای روانشناسی در درمان ارتزی و

پروتری کودکان و نوجوانان

(راهنمای والدین، مربیان و کارشناسان توانبخشی)

تألیف:

دکتر کاوه مقدم

(استادیار دانشگاه)

دکتر فرهود سعید ارشادی

(استادیار دانشگاه علوم بهزیستی

و توانبخشی)

سرشناسه	: سعید ارشادی، فرهود، ۱۳۵۳ -
عنوان و نام پدیدآور	: کاربرد تکنیکهای روانشناسی در درمان ارتزی و پروتزی کودکان و نوجوانان (راهنمای والدین، مربیان و کارشناسان توانبخشی) / تألیف فرهود سعیدارشادی، کاوه مقدم.
مشخصات نشر	: تهران: نارون دانش، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۸۳ ص.
شابک	: 978-622-7158-10-6
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
موضوع	: کودکان معلول -- توانبخشی -- جنبه‌های روان‌شناسی
موضوع	: Children with disabilities -- Rehabilitation -- Psychological aspects
شناسه افزوده	: مقدم، کاوه، ۱۳۵۸ آبان -
رده بندی کنگره	: ۱۷۸۸۸
رده بندی دیویی	: ۳۶۲/۰۴
شماره کتابشناسی ملی	: ۶۰۰۱۰

 دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی	آدرس: میدان انقلاب اسلامی، خیابان کارگر شمالی، خیابان نصرت شرقی، پلاک ۳۷، واحد یک شماره تماس: ۰۲۱۶۹۱۰۴۴ و ۰۹۲۲۴۰۱۳۷۰۴ آدرس الکترونیکی: narvanpub@gmail.com آدرس سایت: www.narvanpub.com	 نارون NARVAN UNIVERSITY
---	--	---

عنوان کتاب: کاربرد تکنیکهای روانشناسی در درمان ارتزی و پروتزی کودکان و نوجوانان (راهنمای والدین، مربیان و کارشناسان توانبخشی)
مؤلفین: دکتر فرهود سعید ارشادی و دکتر کاوه مقدم
صفحه آرا: اکرم ملک نژاد
طراح جلد: الویرا صیامی
ناشر: انتشارات نارون دانش دانش
شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۸
قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان
ISBN: 978-622-7158-10-6
تحت نظارت: دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۶
فصل اول.....	۸
۱-۱ مقدمه و تعاریف.....	۹
ناتوانی، معلولیت و ناخوشی.....	۹
۱-۲ مسائل و مشکلات روانشناختی معلولیت.....	۱۱
۱-۳ مشکلات و مسائل روانشناختی در کودکان مبتلا به نقایص و اختلال های حسی - حرکتی و خانواده های آن.....	۱۳
۱-۴ مکانیسم های دفاعی در والدین کودکان مبتلا به نقایص و اختلال های حرکتی.....	۱۴
۱-۵ سازگاری والدین با کودکان مبتلا به نقایص و اختلال های حرکتی.....	۱۸
۱-۶ شکایات و نگرانی های ممد والدین.....	۱۹
فصل دوم.....	۲۱
۲-۱ ویژگی های ذهنی و شناختی کودکان مبتلا به نقایص و اختلال های حرکتی.....	۲۲
۲-۲ هوش بهر کودکان و نوجوانان مبتلا به نقایص و اختلال های حرکتی.....	۲۲
۲-۳ حافظه.....	۲۳
۲-۴ تفکر انتزاعی.....	۲۴
۲-۵ ضعف در گفتار و زبان.....	۲۴
۲-۶ تصویر ذهنی از بدن.....	۲۵
۲-۷ روانشناسی آمپوتاسیون (قطع عضو).....	۲۶
۲-۸ ویژگی های روانشناختی کودکان مبتلا به آمپوتاسیون (قطع عضو).....	۲۸
۲-۹ نظریه آدلر برای احساس حقارت در کودکان و نوجوانان معلول (با نیاز ویژه).....	۲۹
۲-۱۰ دیدگاه آدلر در مورد خانواده درمانی.....	۳۰
فصل سوم.....	۳۳
۳-۱ ارزیابی کودکان مبتلا به نقایص و اختلال های حرکتی در مراکز و کلینیک های توانبخشی.....	۳۳
۳-۲ مقیاس یا سیاهه رفتار سازشی (CSI 4).....	۳۴
۳-۳ ارزیابی هوش بهر (IQ).....	۳۴
۳-۴ آزمون گونل.....	۳۴

۳-۵ ارزیابی رفتاری کودک در مرکز درمانی ۳۵

فصل چهارم ۳۸

۴-۱ مقدمه ۳۹

۴-۲ برخورد اولیه ۴۰

۴-۳ خصوصیات فیزیکی کلینیک ۴۱

۴-۴ لباس ۴۲

۴-۵ شروع ارزیابی ۴۲

۴-۶ توضیح در مورد روند درمان ۴۳

۴-۷ درمانگر خوش بین - درمانگر بدبین ۴۴

۴-۸ مشارکت در تصمیم گیری ۴۴

۴-۹ عوارض احتمالی ۴۵

۴-۱۰ تطابق با شرایط جدید ۴۵

۴-۱۱ پیگیری درمان ۴۶

فصل پنجم ۴۸

۵-۱ چگونگی تطابق کودک با نیازهای ویژه با مسئله ارتز و پروتز ۴۹

۵-۲ نقش و واکنش والدین و مراقبین کودک به مسئله پانیرش ۴۹

۵-۳ تکنیک‌های شناختی ۵۱

۵-۴ گروه درمانی ۵۳

۵-۵ گروه درمانی در پذیرش ارتز و پروتز ۵۴

۵-۶ گروه درمانی و راهکارهای آن در مورد مبتلایان به نقایص و اختلالات حرکتی ۵۷

۵-۷ گروه درمانی و بازی درمانی عملی در کودکان و نوجوانانی که از ارتز و پروتز استفاده می‌کنند ۵۸

۵-۸ مکانیسم دفاعی انکار در کودکان استفاده کننده از ارتز و پروتز ۶۴

۵-۹ قصه درمانی ۶۶

۵-۱۱ نمایش درمانی (تئاتر درمانی - سایکو دراما) ۷۰

۵-۱۲ تکنیک‌های تئاتر درمانی (سایکو دراما) در کودکان و نوجوانان مبتلا به نقایص حرکتی ۷۵

فهرست منابع فارسی ۸۲

فهرست منابع لاتین ۸۳

پیشگفتار

امروزه با پیشرفت علم و تکنولوژی متخصصین ارتز و پروتز قادر هستند که ارتزهای سبک‌تر، کارآمدتر و زیباتر را طراحی کرده و بسازند و نیز پروتزهایی با عملکرد بسیار بهتری را برای کمک به افراد نیازمند آماده سازند. اما نکته مهمی که در بسیاری از موارد مورد غفلت واقع می‌شود سازگاری و کنار آمدن و در واقع قبول آنها از سوی مراجعین و بخصوص کودکان است. به عنوان مثال، پروتز دستی که به زیبایی و اصول هرچه تمام‌تر برای کودکی طراحی و ساخته شده و کارآیی مناسبی دارد، در صورت عدم پذیرش از سوی کودکان و نوجوانان کاملاً بلا استفاده خواهد ماند و یا اگر برای کودک مناسب و ایمن نباشد، بررسی مناسب طراحی و ساخته شود، ولی کودک علاقه‌ای به استفاده از آن نداشته باشد، لحاظ روانشناختی به دید منفی به آن نگاه کند، نمی‌تواند در زمان معین از فرصت استفاده کرده و در نهایت این وسیله کمکی به بهبود وضعیت او نخواهد کرد.

مسئله سازشی کودک در رابطه با ارتز و پروتز و درک اهمیت استفاده از آن از دید روانشناختی بسیار مهم است. از آنجایی که بسیاری از کودکان ارجحیت داده به کلینیک‌های ساخت ارتز و پروتز خصوصاً کودکان خردسال و یا دارای بهره هوشی پایین، فرایند این وسایل و اندامهای مصنوعی را درک نمی‌کنند و با توجه به اینکه هرگونه ارتز و پروتز ممکن است برای کودک محدودیت حرکتی، فشار و یا انگشت نما شدن در جمع همسالان را به دنبال داشته باشد، طبیعی است که قبول آن برای کودک دشوار باشد. این امر زمانی که کودک مجبور است طولانی مدت و یا بصورت شبانه روزی از ارتز استفاده کند جدی‌تر می‌شود، چراکه ارتزهای اصلاح کننده علاوه بر سنگین بودن و محدود کردن حرکات فرد فشار قابل ملاحظه‌ای را نیز بر بدن وی و اندام‌ها وارد می‌کنند.

برای افزایش پذیرش کودک راه‌های مختلفی وجود دارد. طراحی ارتز و تکنیک‌های مختلف روانشناسی می‌تواند نقش به‌سزایی در افزایش پذیرش و در نتیجه تأثیر بیشتر درمان ارتزی داشته باشد. از این رو با توجه به نکات ذکر شده در زمینه اهمیت استفاده از ارتز و پروتز و نیز مسائل روانشناختی پدیده معلولیت، این کتاب با هدف کمک به والدین کودکان و نوجوانانی که از ارتز و پروتز استفاده می‌کنند و نیز مربیان آنها و نیز کارشناسان توانبخشی تدوین و تألیف شده است. محتوای کتاب و فصول طوری نگارش شده که برای دانشجویان رشته‌های ارتز و پروتز، کاردرمانی، فیزیوتراپی و روانشناسی و آموزش کودکان استثنایی نیز مفید است.

مطالب این کتاب در پنج فصل آماده شده است که فصل اول شامل مطالبی پیرامون اختلال‌های حرکتی، تعاریف معلولیت، مشکلات و مسائل روانشناختی کودکان معلول و مکانیسم‌های دفاعی والدین بوده و فصل دوم به ریشه‌های ذهنی شناختی کودکان با نقایص و اختلال‌های حرکتی و نیز روانشناسی قطع عضو یا اندام‌سازی و مسائل پیرامون آن می‌پردازد. فصل سوم پیرامون مسائل و موضوعات مربوط به ارزیابی کودکان مبتلا به نقایص و اختلال‌های حرکتی مطالبی را ارائه داده و فصل چهارم در مورد طراحی و ساخت ارتز و پروتز و انواع آنها برای کودکان و نوجوانان صحبت می‌کند. در انتها، فصل پنجم در مورد چگونگی آماده کردن کودک با پذیرش ارتز و پروتز و سازش او با این مسئله یک سری تکنیک‌های شناختی - عاطفی گروه درمانی، قصه درمانی، تئاتر درمانی و غیره را ارائه داده و در مورد آماده ساختن کودکان نوجوانانی که از ارتز و پروتز استفاده می‌کنند در مواجهه با معضلات و مسائلی چون حضور در جمع و رفتن به مهمانی و مسافرت و مدرسه و نیز دوران بلوغ و غیره مطالبی را ارائه کرده و نکات سودمند و کاربردی را بیان می‌کند. امید که این مطالب به لحاظ نظری و کاربردی مورد استفاده هم‌زمان والدین و دانشجویان و مربیانی که با کودکان مبتلا به نقایص و اختلال‌های حرکتی سر و کار دارند قرار گیرد.

با احترام

دکتر فرهود سعید ارشادی دکتر کاوه مقدم

بهار ۱۳۹۷